

Sensorveiledning SOS1000 – Innføring i sosiologi, v 15

Svar på en av oppgavene 1a – 1 b og på fire av de fem oppgavene 2a-2e. Oppgave 1 teller 50 %, og hver av oppgavene under oppgave 2 teller 12,5 %. Ikke skriv for langt på oppgavene 2a – 2e, 1,5-2 sider på hver er passelig.

For å bestå eksamen må en ha bestått karakter på oppgave 1a/1b og på tre av oppgavene 2a-2e. Samtidig må gjennomsnittskarakteren være E eller bedre.

Oppgave 1a. Sosialt nettverk

Gjør rede for sosialt nettverk på mikro og mesonivå.

Drøft deretter hvordan sosiale nettverk kan ha betydning for individers yrkeskarriere.

Drøft til sist mulige sammenhenger mellom sosiale nettverk og sosial ulikhet.

Relevante teorier og begreper kan være følgende:

- Eksempler: mikro: familie, meso: organisasjoner.
- Kontekstuelle og partielle nettverk.

Personlige nettverk er viktige som kanaler inn i arbeidsmarkedet og også i forhold til karriere. Personlig nettverk gir tilgang til informasjon og fungerer også som kanal for formidling av kontakter mellom arbeidsgivere som søker etter personer og personer som søker etter arbeid. Relevant begrep her er det som omtales som «svake bånd» der poenget er at gjennom svake bånd kan en få tilgang til kontakter som ikke er tilgjengelige gjennom sterke og nære relasjoner, fordi personer som ikke er tett koblet sammen ofte opptrer i ulike miljø. Begrepene brobyggende (bridging) og meglende/formidlende (brokerage) relasjoner er også relevante. Personlige kontakter er også viktig som referanser og som noen som kan gi anbefalinger. For de som skal ansette, er bruk av nettverk billige og pålitelige metoder for å få tak i folk som kan passe i aktuelle jobber.

Sosial kapital: ressurser som er tilgjengelige gjennom uformelle nettverk. Kulturell kapital kan også være relevant i besvarelsen. Folk som selv har ressurser i forhold til arbeidsmarkedet har ofte også relasjoner til andre som er ressurssterke. Dette kan føre til gjensidig forsterkende effekter. Tilsvarende vil folk som selv har lite ressurser oftest også ha få ressurser tilgjengelig gjennom sine nettverk. Dette innebærer at sosiale nettverk kan befeste sosial ulikhet i arbeidsmarkedet.

Se «Sosiale landskap og sosial kapital. Innføring i nettverkstenkning» (Bø og Schiefloe 2007) og kap. 9.5 i «Mennesker og samfunn. Innføring i sosiologisk forståelse» (Schiefloe 2011).

Oppgave 1b. Sosial ulikhet

Ta utgangspunkt i relevante sosiologiske begreper og teorier, og drøft årsaker til sosial ulikhet i skoleprestasjoner.

Relevante teorier og begreper kan være følgende:

Sosial mobilitet, der utdanningssystemet i noen grad kan sies å bidra til å opprettholde sosioøkonomiske ulikheter.

Boudons skille mellom ulike teorier om utdanningsforskjeller:

Verditeorien: utdanning tillegges ulik betydning i ulike sosiale lag, og dette avspeiler i sosialiseringen, i påvirkning fra oppvekstmiljøet og dermed også i motivasjon for skoleprestasjoner.

Kulturteorien: prestasjonsforskjeller mellom barn fra ulike sosiale lag, der «kulturell deprivasjon» gir lavere prestasjoner for barn fra lavstatusgrupper. Viktig her er at ulikheter i kulturell kapital gir ulike forutsetninger for å lykkes, jfr Bourdieu og hans påpekninger av dette. Habitusbegrepet er relevant her. Språklige forskjeller bør også trekkes inn, jfr Bernsteins teori om begrenset og utvidet kode.

Sosial posisjons-teorien: utdanningsvalg og det å legge innsats i utdanning som rasjonelle beslutninger. Sentrale argumenter her er at det å satse på utdanning innebærer ulike kostnader og belønninger for ungdom fra ulike sosiale lag. Utdanning kan sees på som en økonomisk kostnad i forhold til å gå ut i arbeid. Utdanning ut over det som er vanlig i oppvekstmiljøet kan også innebære en form for «klassereise», der en statusmessig fjerner seg fra dette miljøet. Ulike kunnskap om arbeidsmarkedet og muligheter som følger med ulike typer utdanning kan også bidra til at valg om ikke å satse på skole og utdanning fremstår som rasjonelt.

Kulturell- og sosial kapital vil også være relevant her.

Se kap. 7 i «Mennesker og samfunn. Innføring i sosiologisk forståelse» (Schiefløe 2011).

Oppgave 2. Gjør rede for og eksemplifiser fire av disse begrepsoppgavene:

a. Symbolsk interaksjonisme

Symbolsk interaksjonisme er hovedretningen innenfor handlingsorientert sosiologi. Fokuserer på samhandling og utveksling og tolkning av symboler. Relevant å nevne teoretikere som Mead, Cooley og Goffmann.

b. Kulturrelativisme

En vurderer andre kulturer ut fra dem selv og tar ikke sin egen kultur som målestokk for hva som er verdifullt eller riktig. Kulturrelativisme er motsetningen til etnosentrisme.

c. Internalisering

Brukes i forbindelse med sosialisering. Internalisering betyr at verdier eller normer aksepteres på en slik måte at de blir en del av en selv. Når normer er internalisert, fungerer samvittigheten som en innebygd kontrollør overfor egen atferd.

d. Mekanisk og organisk solidaritet

Begreper fra Durkheims bok om arbeidsdeling. Mekanisk solidaritet betegner en situasjon der solidaritet og samhold har grunnlag i likhet og identifikasjon. Typisk for samfunn med lav arbeidsdeling og nær kontakt med mennesker. Organisk solidaritet preger samfunn med høy grad av arbeidsdeling og samfunnet holdes sammen på grunnlag av medlemmenes avhengighet av hverandre.

e. Kulturell kapital

Begrepet er formulert av Pierre Bourdieu. Betegner ressurser av kulturell type som kan være viktig for eksempel i arbeidsliv eller utdanning. Individuer tilegner seg kapitalformen primært gjennom oppvekst og i bestemte sosiale miljøer. Den kulturelle kapitalen kan omfatte språk, væremåter, fremtredelsesformer og smak.